

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА:
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

МАТЕРІАЛИ
П'ЯТОЇ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

ОДЕСА-2016

УДК 334.716 (043.2)

ББК 65.29

Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики :
Матеріали п'ятої міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 вересня 2016 р.
– Одеса, Атлант, 2016. – 426 с.

Для студентів економічних спеціальностей, викладачів,
аспірантів і докторантів вищих навчальних закладів, працівників
управлінської діяльності підприємств та організацій

Укладач:

- доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і
техніки України, завідувач кафедри економіки підприємства
ОНЕУ Янковий О.Г.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції з
незначною загальною правкою укладача

ISBN 978-966-2361-93-3

© Одеський національний
економічний університет. 2016

Меглей В. І.	Екологізація функціонування аграрних підприємств	161
Оксенюк С. Г.	Вдосконалення кластерної політики як умова економічної безпеки держави	163
Паньков О. Б.	Особливості підвищення ефективності функціонування механізму інвестиційної діяльності підприємства	165
Репушевская Ю. О.	Прогнозирование инвестиционных возможностей рекапитализации машиностроительных предприятий	167
Салавеліс Д. Є.	Трансформаційний вектор сталого розвитку Group Buzzi Unicem	169
Сугак Т. О.	Управлінські інновації організації системи бухгалтерського обліку в інформаційно-аналітичному забезпеченні економічної безпеки підприємства	171

3. Стратегія розвитку підприємства

Купінець Л. Є.	Екологоорієнтована стратегія розвитку підприємств	173
Довбня С. Б. Разгоняєва Т. М.	Методичні особливості оцінки фінансової стійкості підприємства	175
Довбня С. Б. Чабанец Т. М.	Обґрунтування системи ключових показників декомпозиції операційної стратегії підприємства	177
Кузнецова І. О. Кюне О. О.	Стратегія економічної безпеки: підходи до формування	179
Росоха В. В. Шарапа О. М.	Роль Інтернет-маркетингу в аграрному бізнесі	181
Баранник Л. Б. Костенко Е. А.	Социальный пакет как элемент стратегии развития предприятия	183
Войтко С. В. Воронкова І. Ю.	Інтегровані об'єднання як засіб підвищення рівня економічної стійкості підприємств	185
Павлов О. І.	Адаптація в системі стратегії розвитку підприємства	187
Шалімова Н. С.	Проблеми ідентифікації інформаційних потреб користувачів результатами аудиту	189
Басюркіна Н. Й.	Стратегічні аспекти розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні	191
Меліх О. О. Меліх Т. Г.	Сімейні підприємства як інструмент стратегічного управління у харчовій промисловості	193
Бабій О. М.	Публічне розміщення акцій (ІРО) як інструмент підвищення капіталізації бізнесу	195

Павлов О. І.
д.е.н., професор
Одеська національна академія харчових технологій (Україна)

АДАПТАЦІЯ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Термін «адаптація» (від лат. *adaptatio* – пристосування) прийшов в економічну науку з біології, де адаптація розумілася як пристосування будови та функцій організмів до умов існування. У. Р. Ешбі застосував у кібернетиці поняття «адаптивна система» як системи, яка зберігає працездатність при непередбачених змінах властивостей об'єкта управління, цілей управління або навколишнього середовища шляхом зміни алгоритму функціонування або пошуку оптимальних станів [1, с.132].

На нашу думку, наведене кібернетичне визначення адаптації є класичним й таким, що відповідає природі та умовам функціонування підприємства як суб'єкта господарювання. Підприємство в сучасних умовах функціонує і розвивається в мінливих умовах зовнішнього середовища та постійних змін внутрішнього стану. Тому адаптивність як процес та здатність реагування на зміну зовнішнього середовища та внутрішнього стану є органічною функціональною характеристикою підприємства. В цьому сенсі будь яке діюче підприємство є адаптивним, хоча ступінь адаптивності суб'єктів господарювання є різною: високою, середньою, низькою. За законами ринку, підприємство, що не здатне постійно адаптуватися є не тільки не конкурентоспроможним, а рано чи пізно втрачає свою самостійність або стає банкрутом.

Не зважаючи на ключову роль адаптації в процесі розвитку підприємства, в економічній літературі поки що відсутнє стале наукове уявлення про сутність процесу адаптації та його місце в системі стратегії розвитку підприємства.

По-перше, деякі з дослідників при оцінці адаптаційних властивостей підприємства обмежуються аналізом зовнішнього середовища. По-друге, спрацьовує ефект дії авторитету науковця. Зокрема йдеться про необдумане використання класифікації дій підприємства, що адаптується, на активні та пасивні, запропоновану відомим американським вченим Р. Акоффом [2, с.24].

Взагалі важко уявити дії підприємства як пасивні в мінливих умовах, які стрімко змінюються й створюють ситуацію підвищених ризиків. Крім того, дії підприємства не завжди ведуть до зміни зовнішнього середовища. В такому разі маємо справу не з адаптацією, а з певною стратегією поведінки суб'єкта господарювання, що домінує на ринку. Проте й йому не під силу здолати умови зовнішнього середовища, що пов'язані з глобальною соціально-економічною кризою, діями урядових структур, нормами законодавства, форс-мажорними обставинами. З огляду на зазначене, слід диференційовано підходити до аналізу факторів зовнішнього середовища прямого та непрямого впливу тощо.

Іншим, не менш важливим питанням методологічного характеру, є питання про правомірність вживання терміну «адаптивна стратегія» з його наступною імплементацією у науковий дискурс. Його актуалізація є наслідком активізації наукових досліджень з антикризового управління й адаптивного управління як його складової. Самі ж витoki адаптивного управління, деякі автори [3], вбачають в ситуаційній теорії адаптації, що нарівні з ситуативними теоріями глобальної стратегії і управління за результатами, у 1980-х роках розроблялися в школі соціальних систем та людських відносин американського соціолога і політолога Е. Мейо. Теорія адаптації в термінах цієї школи класифікується як стратегія пристосування організації, яка маневрує у розподілі виробництва товарів і послуг між своїми структурними підрозділами і підрозділами в регіоні, а також створює комбінації найбільш вигідних напрямів дій з урахуванням ситуативних чинників зовнішнього середовища.

Адаптивне управління підприємством здійснюється за рахунок застосування адаптивної стратегії, під якою розуміється план дій, які забезпечують відповідність цільових орієнтирів розвитку та стратегічних змін вимогам зацікавлених осіб в діяльності підприємства, представників бізнес-середовища, а також умовам функціонування цього середовища [4, с.45].

Стратегія розвитку підприємства складається з урахуванням комплексу взаємодіючих процесів виробництва, інвестування, інноваційних розробок, руху фінансових потоків, маркетингу, бухгалтерського та управлінського обліку, інформаційного забезпечення, стратегічного менеджменту. З кожного з перелічених процесів та аспектів діяльності підприємства в стратегії розвитку підприємства мають знайти відбиток елементи адаптації (адаптивні стратегії). Адаптивна стратегія у складі стратегії розвитку підприємства реалізується з застосуванням адаптивної системи планування та адаптивної системи регулювання, які в структурному відношенні є ідентичними й складаються з наступних елементів: модель планування (регулювання); імітаційна модель формування процесів; внутрішній (імітаційний) адаптер; зовнішній (об'єктний) адаптер [5, с.25-26].

Таким чином в сучасних умовах господарювання питання адаптації підприємства набуває значної ваги у забезпеченні його конкурентоспроможності. Адаптація як функціональна характеристика будь якого суб'єкта господарювання є обов'язковою складовою стратегії розвитку підприємства й проявляється як стратегія пристосування підприємства.

Література

1. Эшби У. Р. Введение в кибернетику / У. Р. Эшби; [пер. с англ.] – М. : Наука, 1981. – 384 с.
2. Акофф. Р. Л. Планирование в больших экономических системах / Р. Л. Акофф; [пер. с англ.] – М. : Советское радио, 1972. – 224 с.
3. Єльнікова Г. В. Основи адаптивного управління : курс лекцій / Г. В. Єльнікова. – Харків : Основа, 2004. – 128 с.
4. Янченко Н. В. Стратегічні аспекти адаптивного управління на підприємствах залізничного транспорту / Н. В. Янченко // Вісник Хмельн. нац. ун-ту. – Серія. «Економічні науки». – 2011. – № 6, т. 1. – С. 44-46.
5. Глаголев С. Н. Развитие организационно-экономического механизма управления адаптацией промышленного предприятия: теория, оценка, практика : автореф. дис....д-ра экон. наук; спец. : 08.00.05 – «Экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами (промышленность)» / Глаголев С. Н.; Саратов. госуд. соц.-экон. ун-т. – Саратов, 2009. – 37 с.